

Кримський краєвий уряд, як я мав нагоду дізнатися на місці, не зацікавився на високу політику. Він взяв собі ближчою метою устатити в краєв епоху та лад зруйнований кривавим нападом большевицьких банд, чого йому в значній мірі і пощастило досягти.

Тепер на черзі робота для уряду української держави. Першим його кроком мусить бути віднесення умов перешкод для транспорту та зв'язу з Кримом, що можна доконати простим телеграфним наказом. Далі необхідно втворити такий альянс об'єднання з Кримом, щоб останній міг без шкоди для себе з цілком дружнім почуттям перенятися українською орієнтацією.

В Криму найдуше боляться силою української держави. Наш уряд повинен рішуче заявити, що він—ворог всякого насильства. Тих хто жив під жорстким самодержавством не здивуєш жадним насильством. Доброзичливість та дружнє почуття хай будуть ґрунтом діяльності українського уряду в Криму. Кримський людство повинна належати власна воля в вирішенню її місцевих справ. Єдина українська держава, яку ми вважаємо межовою і користною—це культурна держава та можливе більше допомога громадській діяльності серед різноплеменної людності Криму.

Е. Гайдай.

Ще про забутих людей.

Бувши полонені остаточно зрозуміли, що ніхто їм не допоможе і ніхто про них не подбає, а тільки самі вони мусять себе рятувати. Між іншими організаціями і спільна праця—ось ті єдині засоби, котрими можна боюватись хоч трохи поліпшити своє становище. За останній час утворились у Києві дві організації, складені з бувших полонених. Перша з них має виключно цілі матеріальної допомоги своїм членам, називається „Союз бувших полонених—офіцерів і має вже затверджений статут; на останньому зібранні головою управи союзу обрано полк. Романенка. Друга організація поставила собі значно ширшу мету: проведення культурної праці на національному ґрунті по всій Україні. Ця організація складається переважно з тих полонених, що були в українських таборях Австро-Угорщини і Німеччини і весь час перебування в неволі проводили там культурно-просвітну працю. На зборах, котрі відбулись 30 серпня в помешканні Українського клубу, вибрано організаційну комісію і доручено їй скласти в найближчій часі статут. Можна тільки побажати повного успіху цим новим організаціям, особливо останній, діяльність котрої може принести значну користь рідній країні.

Багато було б, щоб усі українці були полонені гуртувались до праці, не чекаючи допомоги уряду, бо її, мабуть, ніколи й не буде.

В. Вернотський.

- 1) Всі існуючі постанови пенсійного уряду про встановлення твердої ціни на поварену сіль (постан. міст. зем. справ від 2-го квітня 1916 р., ч. 29 і від 25 квітня 1917 р. ч. 86) скасується.
- 2) Оголошується вільна продажня соли.
- 3) Соляна комісія при Харківському губернському продовольчому комітеті, яка дієна на підставі постанов зазначених в п. 1, скасується.
- 4) Ліквідації справ соляної комісії доручається 5-му департаменту міністерства продовольчих справ.

Міністр пров. справ (підписав) Гербель.

З приводу смерті І. М. Стешенка.

Збори комісії по вшануванню пам'яті нещодавно померлого Івана Матвієвича Стешенка відбулись 2 вересня б. р. в департаменті позашкільної освіти м. н. о. (Терещенківська 2).

На засіданні були присутніми представники від співробітників міністерства освіти, директор української мішаної гімназії, представники українського клубу, українського т-ва допомоги жертвам війни був. Юг Росії, 1-го українського національного хору, представники „Провіста“ з м. Вінниці, представники І комерційної школи, б. учні Ів. М. Стешенка.

Представники комерційної школи, б. учні Ів. Стешенка, бажають утворити стипендію при комерційній школі. Про заснування при українській гімназії стипендії пам'яті нещодавно померлого Івана Матвієвича Стешенка, повідомив про заснування при цій гімназії стипендії для двох недостатніх, але талановитих учнів на спомин І-го народнього міністра освіти і поета України. І

Постановили: 1) Ухвалити пропозицію представників співробітників міністерства, просити міністерство народньої освіти улаштувати при школах, де працював і вчився Ів. М. Стешенко стипендії його імені. 2) Звернутись до міністерства з відповідним проханням, що до стипендії імені Стешенка для командирів за кордон талановитих учнів. 3) Прийняти пропозицію б. учнів Стешенка про заснування бібліотеки ім. Стешенка і, як відділ присвячений пам'яті Стешенка, передати до національної бібліотеки, яка має бути улаштована при міністерстві освіти. А для цього звернутись до відповідних з проханням прихилити до видання з своїх видань; віддати ефіру книжок від приватних осіб. 4) Видати збірник розміром 10 листів з портретом Стешенка по такому плану: загальнобіографічний очерк, окремі епізоди студентського життя, громадську діяльність, літературні твори, про діяльність, яко І-го українського міністра і генерального комісара освіти. 3 приводу цього належить звернутись через часопис до осіб, які мають матеріал, з проханням надіслати все, що відноситься до пам'яті Ів. Стешенка, або дає можливість, до можна знайти матеріал. 5) Видати похвальну грамоту викладачу, відкривши новинку поміч Ів. Мат. Стешенка молоді, тим чи іншими засобами. 6) Улаштувати лекції: І. По школах безплатні, 2. і за гроші серед дирекцій кол. громадства, різьбачені характеристиками видатних українських діячів, кризисних в першу чергу життя Ів. М. Стешенка. Запросити докторів: Чеховського, Прокієвича, Олександрівського, Старицько-Черняхівського.

Друге засідання призначено на неділю на 6 годин вечора. Міністерство освіти (Терещенківська, 2).

Дуже прохотять прийняти прохання тих організацій, які не можуть прийняти участі в обмірзуванні справи. Голова тимчасової комісії С. Русава.

Слухачі підготовчих курсів українського університету, зібравшись перший раз по літній перерві 4-го вересня, вшанували пам'ять одного з найкращих синів України і найшлюбнішого працьовника на ниві народньої освіти Івана Матвієвича Стешенка, висловлюють глибокий біль з приводу передчасної його смерті. Хай смерть його буде символом нам в боротьбі за ідею освіти серед рідного народу!

Дружині й дітям покійника висловлюють найщирше співчуття в їх тяжкій горі.

Голова Г. Дубина.
Писарь П. Журавльова.

ХРОНІКА.

В справі державної мови. Головні комітет партії соціалістів-федералістів, обмірзувавши тривожні чутки про заходи деяких членів уряду в справі введення для України двох державних мов або навіть одної, російської, висіли в останньому засіданні постанову про те, що на Україні принципово може бути признана тільки одна державна мова—українська. Ніяких компромісів з цим державним і правним поглядом допущено бути не може. Комітет вважає, що потрібен в цій справі авторитет Українського Національного Союзу, котрий покладав би українське громадянство до певної уваги в обороні цієї основної державної справи. Що до термінів, які можуть даватися урядом для вивчення української мови, то комітет вважає, що можна допустити російську мову для урядових та оповіщень на один рік, рахуючи з дня проголошення України самостійною державою, щоб-те з 9-го січня 1918 р.

Пробування п. гетьмана в Берліні. У Києві одержано з Берліну офіційне повідомлення, що п. гетьман 5-го вересня вранці в супроводі українського посла в Берліні барона Штейнгеля з'явився до рейхсканцлера гр. Гертінга. Увечері у германського рейхсканцлера відбулася на честь п. гетьмана України вечеря, після якої відбувся великий прийом.

Не ревізії. Цими днями одиралися в об'їзд по губернії новопризначений губернський староста генерал П. Андриханов.

Після повернення з мейданих губернський староста вживе заходів, необхідних для реорганізації державної варті на місцях і всієї взагалі справи охорони.

Білоруська делегація. 4 цього вересня прибула з Мінська делегація білоруського уряду в складі секретаря по справах торгівлі й промисловості й державного контролера Ф. М. Веріжковського, голови центральної білоруської торговельної палати П. А. Крижницького, члена правління палати В. В. Ульян. Делегація прибула для ведення безпосередньої перемовин з українським урядом по питанню товарообміну Білорусії з Україною.

Делегація по всіх справах, які торкаються Білорусії, прийме що дня від 11—1 години в помешканні білоруської торговельної палати (Фундуківська 42).

Терговельна делегація. В кінці серпня з ініціативи департаменту внутрішнього торгівлі м-ва торгівлі й промисловості організована була поїздка делегації у складі 12 представників великих торговельних фірм м. Києва у Лейпциг та Бреславль на тамтешні ярмарки. Делегати зможуть точно ознайомитись там з станом германської промисловості й ринку і зробити певні зауваження.

Для поїздки делегації німецька влада представила особливий міня. Магістрат Бреслава та ярмаркове товариство прислало міністрові торгівлі й промисловості телеграму з подякою за приєднання представників української оптової торгівлі.

До відбудовання Звірницького в Теллячці. Рада міністрів ухвалила, і п. гетьман затвердив постанову ради міністрів про заборону забудовання околиць Києва—Звірницького й Теллячкого змісту:

З метою урегулювання забудовання околиць Києва Звірницького й Теллячкого і у зв'язку з законом від 29-го червня 1918 р. постановлено:

- 1) Заборонити окремим особам, товариствам та інституціям забудовання околиць Києва Звірницького й Теллячкого до видання окремих правил про забудовання зазначених околиць.
- 2) Усі справи про забудовання цих околиць передати до відомо головному уповноваженому по розробці й виконанню плану забудовання вільних земель м. Києва та його околиць, котрий в разі потреби направляє їх згідно з п. 3-ім законом від 29 червня 1918 року.

Надати право головному уповноваженому по розробці й виконанню плану забудовання вільних земель району м. Києва та його околиць, як вказано з п. 1 цієї постанови, дозволити окремим особам, товариствам та інституціям робити капітальний ремонт і нові будови в районі Звірницького й Теллячкого.

Затримання державного поїзду. Вночі у Києві була одержана від х. Ярського телеграма з Коренева з повідомленням, що совітська влада затримала на ст. Жолобівці український поїзд № 6, що вирушив з Києва у вівторок 4-го вересня. Совітська влада вимагає пропуску, виданого совітською владою в Москві.

Рада товариства „Провіста“ в Києві на черговому засіданні 2 вересня ч. р. заслухала доповіді окремих

комісій про їх діяльність. Співзачиняє на докладах комісії, рада дала комісії свої директиви що до дальшої діяльності й згоду на те, що на етапі навчального року, запросила до комісії певні сили й побажала, щоб комісія, лекційна й шкільна зокрема, працювала більш інтенсивно, чим до цього часу.

Крім цього рада вислухала представників од пресових гуртків українців Лук'янівського й Демієвського. Після докладів цих організацій представники преси ради прийняли ці організації, як філії товариства „Провіста“ в Києві й допомогти їм в розвитку й діяльності їх культурними силами, а коли можливо, й матеріальними засобами. Представники преси, щоб в першу чергу рада допомогла отворити в їх районах школи як для дітей так і для дорослих.

Рада, вислухавши представників од Лук'янівського й Демієвського, привітала в особі представників ці організації, як нових членів т-ва „Провіста“.

Рада вважала, що вона принципово гетьмане прийняти згадані організації в склад ч-ва, як філії і не просила представників, щоб вони наперед ознайомили своїх членів зі статутом т-ва „Провіста“, а також висловили необхідні для цього формальності.

Товариство вечора. В середу цього тижня заходам укр. нар. хліборобів улаштовано товариство вечора, на яку запрошено перебуваючих у Києві професорів берлінського університету.

З українців були др. Донцов, гол. мр. конф. Шолухин і ин. Закордонних гостей неіформовано про сучасне становище на Україні. Освітлено ярко багачі причини браку довіри українського селянства до сучасного уряду і його неадекватності до праці, та до німців, яких покладав сам укр. народ через своїх представників в Центр. Раді допомоги йому в національному відродженню та у відбудованню економічного ладу в нашій країні. Між українським народом та селянством є стосів третій, який вносить між них розкол та ненависть, що дало почин до повстання, яке приводить Україну до страшної руйни, Берлінські готелі, вислухавши з зацікавленням інформації—дякуючи заявив, що тут вперше довідується про фактичний стан речей, і переконують, що німецька преса фальшиво інформувала громадство про відносини на Україні.

Муляє очі. Той, хто був учора вранці в кінгарті „Верхній“ (бувш. „Укр. Респ.“) міг чути діалого між чиним державної варті та слухачами кінгарті, що торкався до висівки кінгарті: „Ви повинні ісполнит предписаніє градоначальника через час!“

Доводьте, добродію! Щоб замазати фарбою або зняти висівку треба дати більше часу; мусимо ж знати людину, яка б це зробила... „Мне нет до этого дела! Не могу ж я через вас получать неприятности. Чтуб через час было готово!“

В дехтарівських в'язницях для дітей творяться страшні речі: смертність між дітьми досягає в останні часи до 80%; діти ходять майже голими, в одних подертих і брудних сорочках; а лежачатка там ті лежать туди голими, прикриті тільки драпаними шматками. Діти вічно голодні, брудні, худі, зелені. В кімнаті, де містяться біля 25 душ дітей, тяжко повітря і вічний і беззаставний димний плач і лежачі. Це не притулок, а якась узаконена й одержано існуюча фабрика агоній. Треба врятувати нежалувати дітей й принаймні обслідувати, чого і як діється до такого стану дехтарівських притулків.

Поворот доктора К. П. Суліми. До Києва вчора повернувся з Петрограда доктор Суліма, колишній кінгартський лікарський інспектор. Меж іншими, він оповідає, що в Петрограді йому вдалося врятуватися робити секції трупа осіб нещасливих з голоду; вид таких трупа дуже страшний; кости обгладнені одною шкуркою, ноги опухли, очі глибоко втагнені під чоло.

Багато таких же ходячих трупа можна здобати на вулицях Петрограда. Дорожня на харчові речі страшенна. За 20 хвятин житнього боршна пан лікар заплата в останні дні 240 карб.

Український „патріотизм“ в школі старшор. Писавюра, з приводу вивиску учнів школи старшин, відбулася в школі вечеря з концертним еділоном, з якою взяла участь українська артисти і хор під орудою К. Г. Стешенка. За винятком цих номерів, ніщо не нагадувало, що вечеря відбувається в важкій українській інституції. Адміністрація живає тільки мовою української мови, а коли оркестр заграв національній українській гімн, то наповне упорядчили, щоб людине влягати своє зривається до українського національного почуття, носіями ли один черед одним поєднати на під

В МІНІСТЕРСТВАХ.

Департаментом нижчої освіти розглядається затвердження міністром освіти 5 вересня ч. р.

1. Шкільний план предметів нижчої початкової школи на 1918/19 шкільний рік.

Групи	НАЗВИ ПРЕДМЕТІВ.
1.	1. Закон Божий 2. Рідна мова: 3. Арифметика 4. Співки
2.	1. Закон Божий 2. Рідна мова: 3. Арифметика 4. Співки
3.	1. Закон Божий 2. Рідна мова: 3. Російська мова 4. Арифметика
4.	1. Закон Божий 2. Рідна мова: 3. Російська мова 4. Арифметика

*) Де умови скриває, вельдуться: малорозумність, ліпша, вярзування, моделювання, драматизація, всякі рухи і оживи.

II. ТАБЛИЦЮ годки в нижній початковій школі на 1918/19 шкільний рік.

ПРЕДМЕТИ.	1.	2.	3.	4.	Разом
Закон Божий	2	2	2	2	8
Рідна мова і писемко	12	13	10	10	44
Російська мова	—	—	3	3	6
Арифметика	6	6	4	4	20
Проведення курсу:					
а) Географія	—	—	3	3	6
б) Історія України (продовження)	—	—	2	2	4
в) Природознавство	—	—	2	2	4
Співки	2	2	2	2	8
	22	22	28	28	—

Школи на державний кошт.

Законом 6 серпня 1918 року в реорганізованій міністерства народньої освіти та інспекції загальної освіти державній скарбниці 20.726.712 карб. на утримання існуючих та на відкриття нових шкіл початкових шкіл.

5 вересня міністр народньої освіти затвердив норми списку тих вільних початкових шкіл, котрі приймаються міністерством народньої освіти на державні кошти, і тих що, відкриваються в цьому році місцевими самоврядуваннями з допомогою від держави. З тих шкіль, котрі відкриваються

в минулому році на місцеві кошти, міністерство неки про приймає на державні кошти 248 вільних початкових шкіл, а саме: на Волині 41, на Поділлі 29, на Київщині 27, на Холмщині 49, на Чернігівщині 43, на Харківщині 19, на Катеринославщині 18, на Херсонщині 3, на Таврії 15, на Поліссі 4. Нових вільних початкових шкіл поки що міністерством відкривається в цьому році 345, а саме: на Волині 39, на Поділлі 50, на Київщині 59, на Холмщині 49, на Чернігівщині 44, на Харківщині 20, на Катеринославщині 41, на Херсонщині 21, на Таврії 9, на Поліссі 6 і на Холмщині 7.

Міністерство народньої освіти сповідає зараз місцеві самоврядування про дозвіл на відкриття вільних початкових шкіл і розсилає їм допомогу на удержання цих шкіл по нових містах 6 серпня цього року.

Департамент нижчої освіти складає тепер другі списки тих вільних початкових шкіл, котрі ще будуть прийняті міністерством на державні кошти в цьому році і котрі ще мають відкритись в цьому ж році.

Директор департаменту нижчої освіти Л. Лешенко.

Зановопроект пенсійного забезпечення залізничників

Міністерством шляхів розроблено і вноситься до ради міністрів законопроект про реорганізацію існуючої системи пенсійного забезпечення залізничних службачих. Основна ідея законопроекту—емерітальна пенсія, п. т. установлення норм пенсій в залежності від вислуги і середнього за останні три роки служби окладу утримання. Захочучи всі позитивні речі чинного Статуту про Окладно-Допоміжну Касу ескарбових залізничників, законопроект в той же час передбачає, що пенсії, призначені по бажанню учасників каси, які виходять з неї, за місяць належних їм одноразових виплат, мусять бути підвищені, ягоди вельми значно, до установлення в законі норм, а саме: при вислугі 15 років—до 1/2 середнього за останні три роки служби утримання, при вислугі 20 років до 1/2 і при вислугі 25 років—2/3 того ж утримання. Пенсії удавом учасників каси, які вмерли під час перебування на службі, рівно ж пенсіонерів каси, не можуть бути менше половини пенсії, вислужених їх чоловіками згідно з зазначеними нормами по день виходу з каси. Нарешті, в разі увільнення учасника від служби через хворобу, повзавлючу здатність до праці, зазначені вище норми підвищуються на 20% середнього ж за останні три роки окладу утримання.

Чинність законопроекту мається на увазі розповсюдити на всіх взагалі осіб перебуваючих в залізничному відомстві, як по вільному найму, так і на державній службі, рівно ж на службачих приватних залізниць.

Постанова міністерства продовольчих справ.

3 вересня 1918 р. № 577. Про евакуацію твердої ціни на сіль і соляної комісії при Харківському губернському продовольчому комітеті.

За кордоном.

Кубанська рада. Незабаром в Катеринодарі має бути скликана Кубанська рада, в склад якої увійдуть представники козацького населення, інородного корінного та городів. Активне виборче право обмежено 25 роками та позбавленням права голосування військових 1 та 2-ї черги. Тільки військові 3-ї черги матимуть активне виборче право, пасивне ж надано всім без винятку.

Україна та Бессарабія. Румунський міністр Аріон заявив представникам преси, що Україна ніби приєдналась з фактом окупації Бессарабії Румунією. Україна передала була дві ноты з цього приводу, але після останньої відповіді румунського уряду від 16 липня більше ніяких заходів уряд України не робив. Далі Аріон підкреслює, що центральні держави прихильно поставились до приєднання Бессарабії і не підтримали Україну, коли вона звернулася до них в цій справі за допомогою.

Литва, Курляндія, Естляндія та Лівонія. Остаточно встановлено, що Литва нарівні з іншими частинами Надбалтійщини має входить в одну територіальну одиницю з воєнним урядом, на чолі якого стане головнокомандуючий 8 армії, та начальник управління майор фон-Теслер з перебуванням в Ризі, яка має стати окремою адміністративною одиницею на чолі з градоначальником. Кожна ж провінція з-окрема матиме своє управління на чолі з намісником. Литва у Вільні, Лівонія в Ризі, Курляндія в Митаві, а Естляндія в Ревелі.

Армянська республіка. Невдавано в Еривані відбулось відкриття парламенту Армянської республіки. Це наймоцніша та найменша держава з усіх, які народилися з хвилі революції та світової війни.

Сибірська Дума. Сибірський тимчасовий уряд ухвалив поповнити склад Сибірської Думи представниками торгово-промисловців по 1 представнику на кожну область та губернію.

Із архива самодержавія.

М. С. Грушевський. А. Ф. Керенський і М. С. Грушевський... Здається, мало або нічого спільного не було і перед, і після революції поміж цими двома діячами визвольного руху, які силою історії були висунути на авансцену сучасного політичного життя Росії і України. А тимчасом департамент поліції далеко ще перед виступами обох цих борців за вивільнення Росії і України, коли обидва ці імена мало кому ще були відомі, вже зашепотіло й пильно дивився на сромну ще тоді діяльність цих двох, відкрити належачих історії, політичних діячів, в особах яких наші охоранники й жандарми вбачали найбільшу погрозу й небезпеку для існуючого самодержавного ладу.

Чи вмів департамент поліції передбачити, а чи не було справжнє передчуття ловкачів у своїх ганебних діях, прислужників старого режиму, але бували випадки, коли департамент поліції й "охоранні відділення" вгадували наперед трагічну для Романових роль того чи іншого діяча визвольного руху, того чи іншого "опасного" революціонера, який на руїнах самодержавія й монархії приймав безсмертне історичне ім'я. Такими уявлялися департаментові поліції Керенський, котрий останньому завдавав великих турбот і занепокоєння вже тоді, коли тільки, що близько знали Керенського, особливого значіння цієї діяльності не надавали. Такими самими уявлялися охоранникам і М. С. Грушевський уже тоді, коли це ім'я, хоча оточене славою вченого, однак, політично мало ще промовляло. Діло про відношення департаменту поліції до Керенського ми в свій час вивчили на сторінках "Кієвської Мисли". Перекажемо тепер у вивітках "діло" про М. С. Грушевського. Це діло переходиться в так званому генерал-губернаторському архіві, № 235.

Начальник київського губерньського жандарського управління пише до генерал-губернатора: "Секретно. Довожу до вашого високопревосходительства, що відомості про особу Михайла Грушевського, а також про діяльність його, шкідливу для Росії, департаменту поліції бувши київським охоранним відділом докладавано не раз, а саме: 16-го лютого 1910 року за № 832, 9-го березня 1910 року за № 466, 10-го червня 1910 року за № 2468—8052, 26-го січня 1913 року за № 85067 і 25-го червня 1913 року за № 85555.

Київському губернаторові представлено записку з відомостями про діяльність М. Грушевського ще 11 грудня 1908 р. за № 4299. Про того ж М. Грушевського згадується в донесеннях вашому високопревосходительству від 16-го лютого

1910 року за № 832 і 10-го липня 1910 року за № 2467—8052.

В додаток до згаданих вище матеріалів, які мають в департаменті поліції, маю честь повідомити, що Михайло Грушевський, професор львівського університету, являється лідером і єдиною інтелектуально-душею української національно-демократичної партії (1), яка працює як у Галичині з Буковиною, так і в Росії. Членом цієї партії, між іншим, є відомий Василько, депутат Рейхсрата, який не раз закликав до розгрому Росії Австрією. В Києві Грушевський має перуочність, сидить щодо зв'язків дуже кріпко і робота його, крім наукової, по українізації інтелігенції, а через її має, провадиться з великим успіхом. Політичні погляди Грушевського й його партії останніми роками були направлені проти Росії, маючи на оці відділення 10-ти губернь і двох областей од Росії з метою приєднання їх до Червоної Росії й утворення суверенної української держави. Крім того він співробітничав в журналі "Українська Життя", на сторінках якого час од часу заявляє, що Україні потрібна абсолютна автономія і тільки "разчеть" примушує її бути "лояльною". Між іншим М. Грушевський в дуже близьких стосунках до кол нині небижача ерцгерцога Франца-Фердинанда, через український клуб у Відні, дякуючи якому проти дужого польського руху в Австрії з величезним політичним впливом на хід державних справ і був утворений "український рух". Тепер М. Грушевський притих, ім'я його не зустрічається навіть на сторінках по-прежнему української преси і він, очевидно, боючись ускладнень, вважає за краще мовчати.

З тих відомостей, які маємо, М. Грушевський 24 лютого цього року виїхав закордон і до цього часу не повернувся. На підставі вищесказаного я гадаю, що при появі Грушевського в Росії, він підлягає безумовному арешту й адміністративна його висилка з меж південно-західного краю являється необхідною в цілях охорони громадського ладу й державного забезпечення.

Міністр внутрішніх справ пише київському генерал-губернаторові за № 103845: "З тих відомостей, які мають в департаменті поліції, професор львівського університету Михайло Грушевський, будучи одним із головних провідарів мазишнього руху, провадить агітацію за українську самостійність. А тому прошою ваше високопревосходительство передати мені всі, які у вас мають, відомості про шкідливу діяльність М. Грушевського за останній час і вашу гадку про те, оскільки необхідно є висилка його поза межі південно-західного краю. На той випадок, коли зазначених вище відомостей бракуватиме, прошою ваше високопревосходительство зробити належні розпорядження по встановленню за діяльність М. Грушевського при його появі в Києві пильного негласного догляду й про результати останнього повідомити".

Діло М. С. Грушевського, не вважаючи на фантастичні обвинувачення, вирішено. Київський генерал-губернатор, як видно з цього документа, прикладеного до "діла", наказав начальникові київського жандарського управління завести пильний догляд за М. Грушевським і тоді, як він по'явиться в Києві, арештувати й вислати.

Цей наказ, очевидно, негайно й ретельно був виконаний. Про це свідчить лист київського генерал-губернатора до міністра внутрішніх справ, у якому перший повідомляє останнього про шкідливу діяльність М. Грушевського і про вжиті ним, генерал-губернатором, необхідні заходи щодо негайного арешту на випадок його приїзду до Києва. І. В. Галант.

Дописи.

С. Озірна (на Київщині). Задичавіло село після квітневого перевороту, а в особливості після тих днів, відколи в Озірну завітали грабійники котрі патворили в селі багато лиха та посеротилив сем'ї нещасних робітників.

Заміраю життя й освіта. "Промисла", котра працювала й давала гарні наслідки, мусіла припинити свою працю, бо злодії та чорносопці приєднались до озброєних грабійників і розігнали членів ради г-ва "Промисла", а де-яких розстріляли.

Замість "Промисли" в Озірні заснувалася ватага грабійників та проволатарів чорносопців і тихенько помагали працювати повітової владі, чи тоб-то за гроші чи так собі, бо працюють дуже добре, набірюють на невпинні селян, до вони більшєвники, що вдалось їм дуже вдало збутись де-кілька більш-менш свідомих селян про долю котрих не відомо.

Зараз кругом Озірни ріжні зако-

лоти і люди перелякани чекають чогось страшного. Через всі ці закони припинена й громадська робота як сїйба та молотба і хліб на панських полях стоїть ще в колах тм гниє від дощів. Робітники з кожним днем гублять свої права. В цукровій заводі та в економії збільшується робочий день і зменшується платня до 3-х, 4-х карбованців за день, жить так само як і в місті дуже дорого, пуд борошна коштує 50 карбов. сало—хунт 10—12 карбованців і здебільшого вже робітники купують хліб, а про сало говорить нема чого, бо його рідко хто їсть з робітників через що поширюється цинга як це вже встановлено лікарем, крім того поширюються і інші хвороби як тиф то-що.

На роботу до молотби думають примушувати, але люди бояться повстання, які часто заглядають в село Озірну під керівництвом озірянських бандитів, що буде далі невідомо, але село без свідомих людей дичавіє й дичавіє... Селянка Ганна Ложачинська.

Повідомлення.

Від прес-біро ц. україні. кооперат. к-ту. В протоколі засідання установчих зборів центрального українського кооперативного комітету з 2 числа ц. м. уміщеною в столичних часописах, агадується між іншим про гроші, видані київським союзбанком газеті "Народня Воля".

З приводу цього прес-біро комітету повідомляє, що тут треба розуміти асигнування, переведені банком лавній "Народній Воли" з постановки першого всеукраїнського кооперативного з'їзду, що відбувся 9-го квітня 1917 року.

Зараз питання здіймається знову з огляду на те, що київському союзбанку не повернуто ще й досі грошей, вивесних ім "Народній Воли" за рахунок інших союзів, що так саме зобов'язались дати гроші виданню своєю допомогою.

Київські політехнічні курси в. р. т. о. Слухаючим політехнічних курсів т-ва розповсюдження технічної освіти міністерство народної освіти надало права по закону 30 травня 1917 року, опублікованого у "Віснику Тимчасового Уряду" № 77 від 11 липня 1917 р.

Доклади відомості в канцелярії курсів (Львівська 12) від 10-ти до 3-х годин дня.

Вільні ліжка. В шпиталі № 11 на 4 вересня було вільних 156 ліжок.

Дзень беларусу 7 і 8 вересня. Агукляндамакратичнась абьєднання беларусу.

Беларуська Вайсковая організація единаучая демобілізованих воюко-беларусу на усей Україні устравіає 7 і 8 вересня (сентября) скарбоначннй збор на корысьць ахварь войны.

Кіроуцічю Б. В. А. просіць усіх беларусу і опачуваючых земляку прийняти участь у скарбоначннй зборі.

Война, безжестово, акукція, застайущее нас зваляючннх тут, далека од Бальнауціннх навіннх пильннй спільннй усіх і в беларусу—с тым, аднак, шобь выраблять тут кадры культурно-демакратичных прадауціннх длаа адрадненнйа вышчачаю і аграрнабелая беларусу.

І так, зазем усіх беларусу і спачуваючых земляку—дамамагчы нашай Арганізаціі у устроєвці скарбоначннй збору і беларуського кавцєрчу.

Заніє супрацоуціннй у кіроуцічю беларуськой Вайсковой Арганізаціі (Белод, Александровская 65 м. 3), там жа реєстрація демабілізованих вайкоу беларусу, запис у Арганізацію, дача справок, пасведдоуначя і приймація у нашого ырку-коопсула, па дабачннй дамамогі демобілізованим вьязам-беларусам.

Зборные пузгты: Фундуклесук. вул. 80 кв. 3, ад 12—3 гадз.; Фуджух. 22 кв. 12 ад 12—3 г.; В. Василькоуок. 32 кв. 14; В. Василькоуок. д. 17 гасц. "Таврида" № 26.

Рада Беларуськой Вайсковой Арганізаціі. Український клуб у Києві. (Пушкінська 1). В суботу 7-го вересня ц. р. чергова вечірка, таці та інскамографічні вистави.

Члени повинні мати при собі членські картки. Гости входять по писаній рекомендаціі члена клубу та зазначенням М його членського квитка. На вечірку члени та гости входять у відповідні візирці убранні.

Початок о 9 год. вечора.

Запис на вечірку в которій клубу а 10 год ранку до 12 год. вечора.

Українське наукове товариство. В неділю, 8 вересня, в 1/2 год. дня, на В. Підвальній 36, 8. відбудуться засідання історичної секціі наук. тов.

Реферати: 1) Ошальскіє. Справа за село Асютцінці. 2) Грушевський О. Наукові праці Ів. Стеценка.

Розклад устннх іспітнй на підготовчнх курсах при українському університеті. Понеділок: іспіт з математики для слухачів всіх трьох курсів, а також новоступаючнх з привітанням на літери від А до Н, включно, а з фізики та географії—з привітанням від О до Я.

Віторок: з фізики та географії—з привітанням від А до Н, а з математики всім з привітанням від О до Я.

Четвер: з української мови та письменства і з історії всім з привітанням від А до Н, а з мов латин., німецької та московської—з привітанням від О до Я.

Субота: з мов—латинської, німецької, москов.—всім від А до Н, а з україн. мови та письменства і з історії всім від О до Я.

Директор бюро праці В. Шарко. Бюро праці при всеукраїнській етнотологічній спілці а 7-го вересня (пов. ст.) переходить з Ярненської вул. № 6 на В. Володимирську № 6, другий поверх.

Від часу вступу вліт. Вих членів бюро праці при всеукраїнській етнотологічній спілці просіть обов'язково покінути на позачасові засідання, яке має відбудуться в неділю 8-го вересня (п. ст.) о 5-й год. вечора.

Секретарь бюро праці Г. Горюхо. В наук. т-ві. Засідання етнотологічної секціі відбудуться завтра, 8 вересня, о 11 год. ранку (В. Підвальна, 36, 8).

Редактор Андрій Шаловський.

Особливості.

Шуваю посаду діловода, маю кілька років праці, зн. укр. мову, роб. на пиш. маш. Вульонська 46.

Чотири студенти українці ширю про хатьою добру людину дати, або хоть вказ, кімнату або 2 кімн. Жиланська № 102 пом. 2. 3—0973—3

Курси рахівництва 1-го Т-ва

Навчителів

комерц. шкіль. навчання вечерю, по групуам, протяг. 3 місяц. Платня 200 карб. за курс. Прохання прийм. в канцеляр. комерц. шкіль. Володимирська № 5 від. 10—1 год. д. і від 5—7 веч. щодня. 10—0959—1

Відділ по паливу

ДОМОВИХ КОМІТЕТІВ 1-го Старокиївського району при Центральному Лісовім Бюро приймає запис на дрво для домових комітетів та мешканців Старокиївського району, а 10 годннй ранку до 1-й годннй дня, для домових комітетів і мешканців других районів з 1-й до 3-й годннй дня. Бессарабка 2 (площа Богдана Хмельницького. —1071—2

Українські грамофонні пластинки.

Запис Т-ва Грамофон" сізів українського хору та оркестра "Музичного Товариства ім. Лисенка" В ТАБОРІ ПОЛОНЕНИХ у ВЕНДЛЯРІ, НІМЕЧЧИ І. ХОР а ОРКЕСТРОМ:

- 1. Ще не змерла Україна. Марш укр. січових стрільців.
2. Слава нашим козацьким. Туман хвиллями лягає.
3. Ой а-а-а гори, гори... Ой летіла горлиця. Ой у полі три крапачежки. Ой любив та козак.
4. Сидить дід на печі. По той бік гора. Ой що-ж то за шум учинився. Закувала та сива зозуля.
5. Тріо: Ой пушу я копилечка. Українська серенада.
6. Солю: Мшаулі літа молоді, вик. тен. Волик.
7. Гетьмані, гетьмані, вик. барит. Шебат'я.
8. Сиринка: Каватина Раффа (вик. Мав. Українська фантазія. (словеса).

Представники кооперативних, просвітних, театральних та хороших українських інститутів можуть добути подробиці гуртових замовлень та купувати пробні пластинки на Інститутській 22, доможанка кооптори "Нова Радя" від 5-ї до 7-ї год. веч. Демонстрація безплатно. 0—1088—1

Всеукраїнський Кооператив. Видавничий Союз

5 вересня 1918 року відкрив власний книжний гуртовий склад. (Мар. Благовіщенська вул. № 102). Замовлення приймаються на всі книжки, які мають в книжковому рядку. Кооперативним Товариствам і Союзам, а також Просвітам, Земствам і книгарням робиться звычайна книгарська знижка. Замовлення виконуються негайно, по черзі їх поступлення. Разом з замовленням необхідно надіслати гроші, приблизно вартість замовлення, а в крайньому разі не менше половини вартості замовлення. На решту робиться накладна плата. Замовлення і гроші прохаємо надіслати на адресу: Київ, Хрещатик № 41, пом. № 57. Всеукраїнському Кооперативному Видавничому Союзові. Для розрахунків і переводів грошей можна також користуватися Українбанком (Хрещатик № 27, біжучий рахунок Союзу № 632) і Союзбанком (Інститутська № 3, біжучий р. хунок Союзу № 1831). 30—1074—1

Всеукраїнський Кооперативний Видавничий союз

охлакає на 29-ге вересня пов. ст. (29-IX) загальні збори уповноважених членів союзу: Збори відбудуться в помешканні Українського Клуба (Пушкінська ч. Д). Початок в 13 год. ранку. Членами союзу можуть бути тільки кооперативні товариства (споживчі, кредитні, ощадно-позичкові, сільсько-господарські, молотарські, трудові, будувальні) та кооперативні союзи. Пай коштує 100 карбованців, вступає плата 19 карбованців. Для союзу встановлено обов'язковий принцип, по котрому союзи кредитові мають набувати по одному пайови на кожне об'єднання в союзі товариство, а союзи споживчі по одному пайови на кожні чотири товариства. Гроші можна надіслати до Українського Народного Кооперативного Банку на наш біжучий рахунок ч. 623, Київського Союзбанку ч. 1831 або на адресу Всеукраїнського Кооперативного Видавничого Союзу (Київ, Хрещатик 41-57). Кооперативні товариства і союзи, котрі ще не вступили в членів нашого союзу, просімо поспішити з надіслкою пайів і вступної плати і призначити своїх представників на загальні збори 29-го вересня. 3—1099—2

Видавничі спілка "КНИГОЗВІРЯ" у Києві.

Редакція й контора: Бессарабка, 2; тел. 24-01. Книгарня: Хрещатик, 28. Книгарня і крамля конора: Хрещатик, 25. (Пасаж, № 28). В комерц. і книгарнях має між іншим такі книжки, словники й підручники:

Table with 2 columns: Title and Price. Includes titles like 'Гулак-Артемовський — Теорія Гребінга — Прикази', 'Гоголь — Тарас Бульба', 'Грінченко — Рідне Слово (читанка)', 'Грушевський — На порозі нової України', 'Грушків — Українська граматика', 'Герашченко свід. Молитовник', 'Дмитренко — Кум мрощани, або сатана у боці', 'Дубровський — Укр.-московск. словник', 'Донцов — Міжнародне положення України і Росія', 'Ефремов — Історія Українського письменства', 'Кашчан — Скорочена муштровая наука', 'Клименко — Навчання історії в початковій школі', 'Коваленко — Історія України від початкових шкіль', 'Курило — Українська грамат. ч. I і II', 'Календар на 1918 рік', 'Лебів — Моск.-україн. слов. та гразки паперів', 'Ловицький М. — Українська граматики для самонавч.', 'Левинський — Причини світової війни', 'Нечуй-Левицький — Микола Джеря', 'Нап. Гр. — Через що Україна відрізнялась від Росії', 'Одесь — Хвесько Андлбер', 'Ошешкова — Хам', 'Огієнко — Курс українського языка', 'Пахаревський Оповідання т. I і II', 'Полт. Прави. Тов-ство — Зразки судових актів', 'Правильні шкотиця ч. I (Вперед)', 'Порт — Україна в державному бюджет. Росії', 'Русова — Початкова географія', 'Російсько-укр. словник медичної термінології', 'Степанов — Богдан Хмельницький, драма', 'Теняков — Де раю злогосяного (поезії)', 'Тесленко — 3 книг життя', 'Тимченко — Українська граматики', 'Українка, Л. — Волянка', 'Термінологія: грам., аритмет., геом. і алгебр.', 'Франко — Нохорин', 'Франко — Великий шум', 'Черкасенко — Про небо (попул. астрономія) в 2 част.', 'Шарко — Арифметика', 'Шаловал — Лісова справа на Україні', 'Крім того, має: географічні мапи а (для шкіль і б) закордонні, на німецькій мові—європей і бунт. Росії, з зазначенням кордонів новостанннх держав, а також Україн. портрети наших письменників, листівки, українські відзнаки і т. к. Замовлення за готові гроші або післяплатою виконуються негайно. Книгарням, вестмаж, школам, просвітам і громадським організаціям знижка. При замовленнях треба надіслати 50% вартості книжок. Пересилка за кошт кокуня. Вийшов в друку і продається "Школяр" Календар для учнів на 1918/19 акад. рік. Видаєня Вид-ва "Відродження" ціна 2 карб. Табелі—каленар на 1918/19 акад. рік ціна 20 коп.

Друк. азд. т-ва "Петро Барський у Києві", Хрещатик № 49.